

7. Українська народна пісня “Гандзя”. Інструментування І.Микитюка.
8. І.Франко І. “Ой ти дівчино, з горіха зерня”. Інструментування М.Марківа.
9. О.Білаш “Два кольори”. Інструментування В.Кисіля.
10. “Пісні з тої Лемківщини”. Обробка І.Лопуха.
11. Українська народна пісня “Ой весною зеленою”. Обробка В.Григорчака.
12. Українська народна пісня “Приймаченько”. Обробка В.Григорчака.
13. Українська народна пісня “Ой на горі два дубки”. Обробка О.Камінського.
14. Українська народна пісня “Ой у саду вишня”. Обробка Д.Іллієвича.
15. Українська народна пісня “Ішов козак потайком”. Обробка Є.Бідака.
16. Лемківська народна пісня “Наша Анничка”. Обробка О.Москаля.
17. “В полонині скрипка грає”. Сл. Григорака, муз. Костенка. Обробка Б.Ровенка.
18. Українська народна пісня “Ой під вишнею”. Обробка Т.Малиша.
19. “Зоре моя, вечірня”. Сл. Т.Г.Шевченка. Обробка В.Дутчака.
20. “Отчий дім”. Сл. М.Хамця, муз. В.Дутчака.
21. “Ти скажи, ватаже”. Сл. М.Хамця, муз. В.Дутчака.
22. Українська народна пісня (улюблена пісня Т.Г.Шевченка) “Ой зійди, зійди ти, зіронько, та вечірня”. Інструментування Л.Никорака.
23. Українська народна пісня “Ніч яка місячна”. Інструментування Л.Никорака.
24. Українська народна пісня “Гандзя”. Обробка П.Терпелюка.
25. Українська народна пісня “Місяць і зіроньки”. Обробка В.Стефанюка.

В статтє изучаються роль и место фестиваля оркестров народных инструментов “Кобзарские струны” в процессе возрождения, сохранения и пропагандирования традиций народно-инструментального исполнительства Карпатского региона.

Ключевые слова: фестиваль, оркестр народных инструментов, концертное исполнительство, аматорское искусство, традиция.

In the article a role and place of festival of orchestras of folk instruments are studied “Kobza-player strings” in the process of revival, maintainance and propaganda of traditions of the folk-instrumental performance of region of Carpathians.

Key words: festival, orchestra folk instruments, concerto performance, amateur art, tradition.

УДК 78.087.684

Ольга Фабрика-Процька

“БЕСКИД” – ОБЕРІГ ЛЕМКІВСЬКОГО ПІСЕННОГО ФОЛЬКЛОРУ

У статті аналізується історичний шлях становлення та творчої діяльності лемківської хорової капели “Бескид” (Івано-Франківськ). Визначено основні засади формування виконавської політики колективу впродовж усього його функціонування. Авторка відзначає роль концертної діяльності, досліджує жанрові площини репертуару хорової капели в збереженні традицій лемківської пісенної культури на сучасному етапі. Як додаток пропонується перелік репертуару хору “Бескид” за жанрами (твори на слова Т.Шевченка, різнохарактерні народні пісні, колядки й щедрівки, духовні зразки, твори сучасних композиторів).

Ключові слова: лемки, хорове мистецтво, народна пісня.

Історія, культура та побут українських субетносів є невід’ємними складовими національної культури в цілому. Жодна етнографічна група українського народу у ХХ столітті не зазнала стільки горя і трагедій, як лемки. Доля української Лемківщини, як відомо, склалася трагічно, а насильницька депортація лемків після Другої світової війни призвела до цілковитого руйнування етнокультурного середовища регіону. Упродовж 1944–1946 рр. на підставі “Угоди між Урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки і Польським Комітетом національного Відродження про евакуацію українського населення з території Польщі до УРСР і польських громадян з території УРСР до Польщі” (від 09.09.1944 р.) на Схід було депортовано 483 808 осіб і розсіяно майже по всіх областях України. Тисячі лемків у 1946–1947 рр. повернулися в Галичину, ближче до Карпат. Ті, що залишилися на Закерзонні – 140 577 осіб, під час сумнозвісної акції “Вісла” (29 квітня – 12 серпня 1947 р.) були депортовані на Захід – на колишні німецькі території, що відійшли до Польщі.

Вигнані зі своєї рідної землі, відірвані від своїх коренів, залишивши звичні географічні умови компактного проживання, своєрідного соціального устрою, сімейних зв'язків, українці-лемки були приречені на тотальну асиміляцію. Доктор мистецтвознавства, професор, композитор Олександр Козаренко слушно зазначає, що “...геополітичні катастрофи ХХ століття, зокрема вигнання лемків із своєї батьківщини, мабуть, назавжди знищили природне середовище побутування лемківської пісні, а процеси глобалізації ще більше прискорюють її маргіналізацію у духовному житті українського народу”. На його думку, одним з анклавів, у якому в майбутньому житиме лемківська пісня, є феномен фольклоризму на концертній естраді та в композиторській творчості.

З плином часу в нових поколіннях лемківських родин усе частіше традиційний фольклор звужується та спрощується у сфері побуту й переходить у сценічний тип репрезентації своєї культури.

В останні роки з'являються окремі публіцистичні книги, брошури, документальні нариси, невидруковані рукописи, а також наукові дослідження, які описують у різних аспектах лемківські родоводи, історію, фольклор, духовну й матеріальну культуру лемків та ін.

Народна пісенність Лемківщини – невід'ємна й самобутня частина фольклору України в його багатобарвній палітрі.

Самобутність лемківської пісні полягає не лише у використанні лемківського мовного діалекту, але й в особливостях, сформованих на синтезі як загальноукраїнських ознак, так й угорських, польських, словацьких. Філарет Колесса писав: “[...] Лемківщина була тією брамою, якою найбільше заходили на українську територію західні впливи за посередництвом моравських чехів і словаків, і з якими лемки мають найбільше спільного в пісенному репертуарі так під оглядом текстів, як і мелодій” [5].

Саме синтез етнічних елементів та культур сусідніх народів був і є важливим фактором розвитку карпатського фольклору. Народна пісня, своєрідність якої пов'язана з наслідком етнографічних, географічних, соціальних та політичних чинників, що мали місце впродовж усієї історії лемківської землі, є найціннішим скарбом духовної культури населення Західних Карпат.

Автентична пісенна лемківська традиція нині, на жаль, перебуває в стані вичерпання. Давні, маловідомі пісні Лемківщини – коштовні самоцвіти лемківської культури, що зберігаються в пам'яті старожилів, із плином часу скорочуються, нівелюються і не можуть бути збережені без участі фольклористичної науки. У зв'язку із цим, актуальним є розкриття сучасного лемківського пісенного виконавства в Україні на основі аналізу діяльності Івано-Франківської народної аматорської лемківської хорової капели “Бескид” – справжнього оберега лемківського пісенного фольклору.

Мета статті – висвітлити процес становлення та творчо-мистецьких досягнень хорової капели “Бескид” Івано-Франківської обласної організації “Лемківщина”. Головним завданням є виявлення жанрових площин пісенного репертуару хорового колективу “Бескид”. Матеріалом для статті послужили особисті зустрічі авторки з керівником та учасниками колективу.

Минуло двадцять років із часу заснування хорової капели “Бескид”. Щире бажання згуртувати лемків задля збереження духовної спадщини надихнуло палкого патріота-ентузіаста рідного краю, педагога й мовознавця Петра Пиртея створити культурно-освітній рух серед лемків на Прикарпатті. З його ініціативи в Івано-Франківську в 1990 році було засновано осередок товариства “Лемківщина”, а в 1991 році створено обласне суспільно-культурне товариство, головою якого було обрано Петра Пиртея, який упродовж усього життя всю свою силу, насагу, запал і знання присвятив рідній Лемківщині. Його внесок у відродження лемківської пісні, звичаїв і традицій є неocenним. Зокрема, окрім суспільно-громадської роботи, його перу належить книга, у якій подано лексику народнорозмовної мови лемків, що належить до говорів карпатської групи. Опубліковані матеріали допоможуть розкрити особливості лемківських говірок та їхні специфічні риси, не властиві іншим українським субетносам.

Згодом, у тому ж році, з ініціативи лемкині за походженням, випускниці Київської державної консерваторії ім. П.Чайковського, викладача музичного училища ім. Д.Січинського, хормейстера Іванни Сенко було створено хорову капелу “Бескид”. Ідею створення підтримали активісти-аматори лемківських родин, члени обласного товариства “Лемківщина” С.Криницький, Я.Яцевич, А.Сенко, М.Соболевський, С.Кочмарський, І.Фігель, О.Копистянський, Я.Били-

ця, С.Бруц, Г.Адамчак, С.Валевський, В.Грогожник, Г.Черкавська, Ю.Костишак, П.Ворона, Стефан і Надія Суличі, М.Головай, Г.Давидова, П.Кріль, І.Матвійків, В.Ружилю, а згодом В.Ворона, З.Фігель, О.Шуплат, Л.Курей, Б.Соп'як. Пізніше склад капели поповнили Васирина Гурак, Борис Павлишин, Стефанія Фіцик, Віра Лешків, Дарина Костів, Надія Легка, Наталія Скрипник, Дмитро Клюк, Євген Когут, Олександр Фігель, Надія Ядловська, Світлана Скрипник, Марія Хміль. Першим концертмейстером була Ірина Криниченко.

Керівником "Бескиду" було обрано випускника Київського державного інституту культури ім. О.Корнійчука, диригента Ореста Турка, вихідця з Лемківщини, який упродовж п'яти років працював з капелою. Саме в той час відбулося утвердження колективу, почалися концертні виступи, участь у фестивалях, конкурсах, фестинах тощо. З кожною репетицією, з кожним концертом "Бескид" утверджував себе як непересічний, багатоголосий колектив, про який почали дізнаватися все ширші кола шанувальників хорового співу, лемківського фольклору. У різні роки склад "Бескиду" змінювався.

Пам'ятним для капели був 1992 рік. Тоді колектив уперше вирушив до Польщі відвідати землю пращурів. То були дні, сповнені щему й хвилювань. Хористи взяли участь у Міжнародному фестивалі лемківської культури "Лемківська ватра" у Ждині (колишня Лемківщина).

Знаменним був 1993 рік. Саме завдяки старанням Любові Курей та її родини, а також підтримці жителів села Лопушня Рогатинського району, що на Івано-Франківщині, і сусіднього села Підвисоке Бережанського району Тернопільської області було організовано й проведено перший фестиваль, де взяло участь понад 200 виконавців з м. Борислав (Львівська обл.), м. Калуш, с. Маринопіль (Галицький район Івано-Франківської обл.) Через гони літ п. Люба Курей з великою приємністю пригадує разом із сестрами Вірою та Надією: "... Вірила, що зможу зорганізувати людей, бо цією мрією жила вже давно... і свято вдалося. Мій батько, коли був живий, заповідав мені, що колись вільно співатимемо лемківських пісень..." Перший локальний фестиваль лемківської культури згуртував людей, додав сили, упевненості в краще майбутнє.

У 1995 р. за активну концертну діяльність і високий мистецький рівень колективу "Бескид" було присвоєно почесне звання "самодіяльна народна хорова капела". Постійно вдосконалюючи виконавську майстерність, збагачуючи репертуар різноманітними народними перлинами в обробках галицьких авторів кожних три роки, колектив підтверджує свій мистецький рівень та звання "народно-аматорський".

З того часу колектив працює при міському Народному домі Івано-Франківська. Очолоює цей заклад Марія Корпанюк, яка сприяє повноцінній роботі хорової капели. Щорічно хор "Бескид" бере активну участь у мистецьких заходах і творчих звітах міського Народного дому, Центрального народного дому, міського управління культури й ОНМЦ. Творчий колектив тісно співпрацює з Івано-Франківською обласною організацією "Лемківщина".

Починаючи з 1996 року, капелу "Бескид" очолив випускник музично-педагогічного факультету тоді ще Івано-Франківського педагогічного інституту, нині – заслужений працівник культури України, доцент кафедри народних інструментів і музичного фольклору Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника Петро Чоловський. Він з великою відповідальністю за художній рівень колективу поринув у багатий світ лемківської пісні. П.Чоловський домагається такої інтерпретації лемківських співанок, яку можна назвати високохудожньою автентичністю. Це нелегка праця, адже в капелі більшість учасників не мають музичної освіти. Очоловши "Бескид", продовжив творчо підбирати репертуар, опрацьовувати спеціально для капели народні лемківські співанки, урахувуючи при цьому вокально-хорові можливості колективу.

За час свого існування хорова капела "Бескид" побувала з концертами на Львівщині, Тернопільщині, у Києві, Зиндранові, Ждині та Горлиці (Польща). У 1997 році вона була учасницею концерту з нагоди 1100-ліття Галича. Спів "Бескиду" лунав у концертах з нагоди 190-ї річниці Т.Шевченка, а також на святкуваннях ювілейних дат нашої держави, за що отримав велику кількість подяк і почесних грамот.

На хвилі національного відродження фестивальний рух в Україні був відносно новим явищем і є важливим чинником культурно-мистецького розвитку регіонів, сприяючи форму-

ванню духовності українського суспільства, вихованню національної свідомості молоді, а відтак – процесу інтеграції вітчизняної культури у світовий інформаційний простір.

Хорова капела “Бескид” брала участь у святкових концертах на всеукраїнських лемківських форумах (Тернопіль, 1993, Івано-Франківськ, 1997), лауреат ІХ гуцульського фестивалю (Надвірна, 1999), лауреат Х Міжнародного гуцульського фестивалю “Коломийка-2000”.

У 2001 р. на запрошення Рожнятівської райдержадміністрації та товариства “Бескидське земляцтво” хорова капела взяла участь у святі “Обереги Бескидів”, приуроченому 55-й річницї депортації. У тому ж році колектив виступив на фестинах духовної музики з нагоди 2000-ліття Рїздва Христового в Івано-Франківську та на І Міжнародному фольклорному фестивалі етнографічних регіонів України “Родослав” (2001, 2002), на яких отримав дипломи лауреатів. Виступав “Бескид” на всесвітніх конгресах СФУЛО у Львові (1994, 2005), Івано-Франківську (1997, 2009), Києві (2002) та ін.

У 2001 році творчий колектив відзначив своє 10-річчя. Святкові вітання і великий ювілейний концерт відбулися в залі міського Народного дому м. Івано-Франківськ. На святї були присутні начальник управління культури облдержадміністрації Ганна Карась і начальник міського управління культури Мирослав Петрик, голови та члени правління обласного товариства “Лемківщина”, шанувальники хорового мистецтва. Учасники хорової капели були нагороджені грамотами й подяками.

Хорова капела “Бескид” стала дипломантом Міжнародного фестивалю-конкурсу “Пісні Закерзоння”, присвяченого мистецтву депортованих етнічних українців (Городок, Львівської обл., 2005, 2007), а у 2010 році стала лауреатом цього конкурсу.

26 листопада 2006 р. “Бескид” відзначив своє 15-річчя. Святковий концерт відбувся при переповненій залї обласної філармонії. Капелу вітали начальник обласного управління культури і туризму Володимир Федорак, який урочисто вручив грамоти та подяки колективу й учасникам, а керівника капели Петра Михайловича Чоловського нагородив медаллю “За сподвижництво у культурі Прикарпаття”, заступник міського голови Віктор Кімакович вручив колективу грошову премію. Щирї вітання звучали від начальника міського управління культури Мирослава Петрика, керівників творчих колективів, шанувальників лемківської хорової музики. Варто додати, що спеціально до ювілею журналіст Наталія Асатурян підготувала радіопередачу, де розповідалося про історію, матеріальну та духовну культуру лемків, а також прозвучали записи пісень “Бескиду”.

У 2007 р. хор “Бескид” став учасником Галицької лемківської ватри, приуроченої 60-м роковинам депортації українців з етнічних земель Польщі в 1944–1946 та 1951 рр., а також презентував свою творчість на обласному хоровому святї “Щедрик, щедрик, щедрунець...”, присвяченому 130-річчю з дня народження М.Леонтовича (Івано-Франківськ).

Щорічно “Бескид” бере активну участь у фестивалі хорового мистецтва “Від Рїздва до Великодня”, а з 2009 р. – незмінний учасник фестивалю “Коляда на Майзлях” (Івано-Франківськ). Пам’ятним був 2009 рік – святкування 100-річчя з дня народження славетного поета світового значення з Лемківщини Богдана-Ігоря Антонича. Учасники “Бескиду” побували з концертами на ювілейному міжнародному фестивалі лемківської культури в Ждині (Польща), що проходила під гаслом ювілею поета.

Організація фольклорних фестивалів видається однією з форм, що визнані на міжнародному рівні як засіб виявлення національних традицій і цінностей задля подальшого їх дослідження, популяризації та збереження. Щороку збільшується кількість лемківських регіо-

нальних фестивалів, зокрема I та II Крайові фестивалі лемківської культури “Лемківська ватра” (с. Гутисько, Тернопільщина, 1999–2000), III та IV Крайові фестивалі лемківської культури “Дзвони Лемківщини” (Монастириськ, Тернопільщина, 2001, 2002), який з 2003 р. отримав статус Всеукраїнського, міжнародний – “Лемківська ватра” (Ждиня, Польща), на який “Бескид” уперше поїхав у 1992 р., а з 1999 р. щорічно презентує свій спів на цьому фестивалі. Відрадно, що систематично здійснюється запис кращих концертних виступів учасників триденного фестивалю на радіо та телебаченні Польщі. Похвально, що серед них чільне місце займають пісні у виконанні хорової капели “Бескид”. Про це свідчать численні аудіо- та компакт-диски під назвою “Watra”, записані студією “Radio Rzeszow”.

Хорова капела була учасницею фестивалю “Плаче і кличе зелена неділя” (с. Копанки Калуського району, 2006), “Кличе зелена неділя” (с. Рівня Рожнятівського району, 2011) та ін.

Петро Чоловський у період викладацької, наукової та творчої діяльності видав кілька пісенних збірок, до яких увійшли обробки лемківських пісень для чоловічого квартету та мішаного хору. У 2007 р. вийшов його навчально-репертуарний збірник «Співає народна аматорська хорова капела “Бескид”» [6], а спеціально до двадцятилітнього ювілею колективу він підготував до друку другу частину.

Лемківський музичний діалект відзначається багатством і різноманітністю ритмічного й мелодичного складу пісень. Характерними рисами саме лемківських мелодій є “свобода тактової будови” (змінність розмірів, відступи від тактових схем); синкоповані ритмічні групи (вплив угорських мелодій); мазуркові (тридольні) ритми (споріднені з польськими); дроблений ритм. Пісням притаманне речитативне інтонування, тобто спів голосу з незначним роздвоєнням на декілька голосів. Часто використовуються різні види орнаментики, мелодії з малим охопленням звукоряду. У творах можна зустріти побудову тоніки, що знаходиться в середині звукоряду, “наче вісь, навколо якої повертається мелодія” [4, с.335]. У лемківських співанках трапляється архаїка у формі викладу та мелосі, використовується сучасний мажоро-мінор, відсутність типових модуляцій у паралельну тональність тощо.

Репертуар народної хорової капели налічує понад 100 хорових творів, серед яких пісні різних жанрів: не-обрядові, календарно-обрядові, родинно-обрядові, вокально-хорові твори на слова Великого Кобзаря, духовні пісні. Це справжні перлини лемківського пісенного мистецтва в обробці композиторів Галичини – С.Людкевича, Ф.Колесси, В.Барвінського, Я.Баранецького, М.Гайворонського, М.Колесси, Я.Полянського, В.Флиса, М.Кречка, а також оригінальні твори й

обробки народних пісень сучасних авторів – Є.Козака, А.Кос-Анатольського, І.Майчика, М.Волинського, М.Цуприка, М.Дацка, С.Чуєнка, Ф.Турянина, П.Чоловського, Р.Долчука та ін. “...враховуючи те, що більшість учасників без музичної підготовки, я розумію складність роботи як керівника, так і хористів. Усі твори 4-голосого викладу, а окремі з них з елементами поліфонії. Зокрема, пісні “Ой на горі пень дуплавий”, “Чом же ти не пришов?”, “Пасли пастирі воли”, “Сидит пташок”, “Зелена ліщина”, “Різдво-коляда”, “Був святий вечір” мають у собі хроматичні ходи у вокальних партіях, а це свідчить про велику складність їх виконання, – зауважував Петро Михайлович. – Але у цьому і цікавість праці з “Бескидом”. Лемківська хорова капела є оригінальною та своєрідною. Мені приємно з нею працювати, адже я бачу результати своєї творчої роботи, бо цим самим удосконалюю свій професійний рівень диригента-хормейстера” [7, с.81].

Капела щорічно дає звітні концерти перед громадськістю міста, області та за її межами. Упродовж усього творчого шляху “Бескид” дав понад 200 концертів, серед яких 65 – сольних. Слід підкреслити, що твори, які співає лемківська капела, виконуються в академічній хорovій манері, без супроводу, що зумовлює складність і вимагає постійної роботи над звуком, диханням, виразною дикцією, чистотою інтонування, унісонним ансамблем, строем, тембральним злиттям партій, фразуванням, манерою та характером виконання, урахуваючи своєрідність лемківської говірки.

Упродовж років у “Бескиді” охоче співають випускники музичного факультету Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Андрій Ланяк, Олена Микитюк, Любов Вінтонів, Наталія Велиган, Людмила Бойчук, Ольга Фабрика, Владислав Шаблій, Петро Слободян, випускниця музичного училища ім. Д. Січинського Галина Турок, Іванка Шевчук-Жибак, студенти Інституту мистецтв Іван Павлик та Андрій Чукур, а також відомі співаки нашого краю – лауреати всеукраїнських і міжнародних конкурсів та фестивалів Мирослав Петрик, Орест Турок, Надія Сулич. За участь і вагомий внесок у справу збереження, розвитку й популяризації самобутньої культури та мистецтва лемків оргкомітет фольклорних фестивалів, конкурсів та оглядів нагороджує їх почесними грамотами, подяками й подарунками.

Учасники “Бескиду”, у більшості лемки-переселенці старшого покоління, пам’ятають трагічну сторінку своєї історії – депортацію зі споконвічних земель. Тому в кожному концерті поруч з веселими, танцювальними, жартівливими творами звучать пісні тужливого характеру: своєрідний лемківський гімн “Гори наши” (оброб. Р. Соболевського), “Ой верше, мій верше” (оброб. М. Гайворонського), “Лемко, я си лемко” (мелодія народна, оброб. І. Гнатюка, сл. С. Криницького), “Моя Лемковино” (сл. і муз. С. Діброви, аранж. Р. Долчука) та інші.

Дослідник фольклору С. Грица зазначає: “Спів лемків має ознаки низинного і почасти верховинського співу Західної України [...] з досить чіткою артикуляцією слів. У зв’язку з пануючим речитативом, одноголоссям має “висвітлений” мажорний характер (... оскільки тут домінують мажорні лади над мінорними на відміну від інших локальних стилів України)” [2, с. 87]. У лемківських піснях втілені народна мораль, оптимізм і трагізм, душевне багатство, щирі почуття, працелюбність, чесність. І понині пісня в кожній родині лемків – це оберіг. Вона народжується там, де збирається багато людей. У ній, як у дзеркалі, відображається день минулий, сучасність і майбутнє лемків, їхні погляди на життя, таємні мрії і бажання.

У різні роки склад учасників хорової капели змінювався. За час існування в ній брало участь понад 120 учасників різних професій: учителі та лікарі, музиканти й кравці, викладачі вищих навчальних закладів, інженери та архітектори, бухгалтери, студенти й домогосподарки, але всіх їх об’єднує любов до пісні, до лемківського фольклору, вокального мелосу, що походить із зелених Бескидів. Унікальною особливістю “Бескиду” є те, що в колективі співають сім’ями, родинами.

Сьогодні, коли відроджується національна культура, важливо повернутися обличчям до традиційної регіональної пісенності як фундаменту хорового співу. Без цих регіонально-етнічних коренів хорова культура не може повноцінно розвиватися, оскільки вона повинна постійно жити за законами світу, зберігати безпосередній зв’язок людини з природою. Регіонально-етнічні традиції є тими судинами, якими хорова культура бере поживу зі щедрої землі, з душі народного духу. Цей зв’язок виявляється на кожному ступені культури, бо несе в собі незмінне відчуття рідної землі.

Аналіз історичного шляху становлення та творчої діяльності представленого колективу дає підстави стверджувати, що впродовж 20 років народна аматорська хорова капела “Бескид” є оберегом традицій та обрядів лемківської пісенної культури на Прикарпатті. Разом з іншими лемківськими колективами відроджує і пропагує виняткову красу й багатство лемківської пісні, безкорисливо, не перетворюючи пропаганду своєї культури в бізнес. Своєю діяльністю підтримує відірваних від отчого краю, від зелених гір лемків, розкиданих по всьому світу, не дає їм забути, хто вони, закликає зберегти їх етнічну оригінальність, культурне багатство, звичаї та традиції. Спів “Бескиду” – динамічно виразний, емоційний, не гучний за звучанням, але щирий, що проникає в найпотаємніші куточки людської душі. Звукоутворення коливається від народної манери (домінує переважно в учасників старшого покоління) до академічної манери (люди

середнього віку та молодь). Удосконалюючи виконавську майстерність та збагачуючи репертуар новими піснями, “Бескид” привертає увагу діячів культури з України та поза її межами.

1. Галик Я. Лемківщина – край наших предків / Я. Галик. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2009. – 192 с.
2. Грица С. Фольклор у просторі та часі. Вибрані статті / С. Грица. – Тернопіль : Астон, 2000. – С. 87.
3. Кальченко С. Обробки народних пісень Лемківщини / С. Кальченко // Стиль Миколи Колесси в хорових обробках народних пісень Полісся, Гуцульщини, Лемківщини. – Дрогобич : Коло, 2003. – С. 45.
4. Колесса Ф. Характеристичні признаки мелодій народних пісень з Лемківщини / Ф. Колесса // Музикознавчі праці. – К. : Наук. думка, 1970. – С. 335.
5. Народні пісні з Галицької Лемківщини : тексти й мелодії / зібрав, упоряд. і поясн. д-р Ф. Колесса. – Львів : З друкарні Наук. т-ва ім. Шевченка, 1929. – С. LIII.
6. Чоловський П. Співає лемківська хорова капела “Бескид” / П. Чоловський // Збірник хорових творів. Нотне видання. – Івано-Франківськ, 2007. – 106 с.
7. Фабрика-Процька О. “Бескид” – пісенний смолоскип лемківського фольклору / О. Фабрика-Процька // “Без пісень нема життя...” (До 40-річчя заснування музичного факультету Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаніка). Музично-краєзнавчий альманах / [упоряд. Дутчак В. Г. та ін.] – Івано-Франківськ : Гостинець, 2006. – 140 с.
8. Чаплик К. Нові записи лемківських пісень / К. Чаплик. – К., 2008. – 72 с.

Додаток

Репертуар народної аматорської лемківської хорової капели “Бескид” Українські та лемківські народні співанки

Гори наши	оброб. Р.Соболевського
Ой верше, мій верше	оброб. Т.Хахая
Ой верше, мій верше	оброб. М.Гайворонського
Пришов бим я до вас	оброб. М.Колесси
Дротар	оброб. М.Дацко
Немам нич, не дбам нич	оброб. М.Дацко
А ти, дівча, як ся маш	оброб. Ч.Задаю
В калиновім лесі	оброб. С.Людкевича
Ей, гоюна!	оброб. Ф.Колесси
Бодай та корчмічка	оброб. Я.Баранецького
Дам я яловицю	оброб. Є.Козака
Здалека-сме приїхали	оброб. Ф.Колесси
Ой ти, дівчино, доброго роду	оброб. В.Таловирі
Ишла Марина	оброб. П.Чоловського
Зелена ліщина	оброб. А.Кос-Анатольського
Ой приходив до дівчини	оброб. І.Майчика
Гей, Яничку!	оброб. П.Чоловського
Ой на горі пень дуплавий	оброб. М.Кречка
Лемко, я си лемко	оброб. І.Гнатюка
Кед мі пришла карта	оброб. Т.Хахая
Промочив мя, промочив	оброб. М.Колесси
На што дівча	оброб. В.Флиса
Сідит пташок	оброб. Я.Полянського
Сідит пташок	оброб. П.Чукура
Не бий мене, мужу	оброб. І.Майчика та М. Колесси
Моя мила шудре-дудре	оброб. П.Чоловського
Ой чорна гора	оброб. Є.Козака
Чиє ж то полечко	оброб. А.Кос-Анатольського
Чотири воли пасу я	оброб. А.Кос-Анатольського
Чом же ти не пришов	оброб. Р.Стефанка
Вертай, дівча	оброб. І.Майчика
Фраїру, фраїру	оброб. П.Чоловського
Летів пташок	оброб. Є.Федоренка
За поляном чорна роля	оброб. П.Чоловського
Шкода, Боже, шкода	оброб. П.Чоловського

Ой зацвіла рожа трояка	оброб. М.Кречка
А на што мі намисто	оброб. М.Колесси
Там в горах Карпатах	оброб. Т.Хахая
Гей мам я косу	оброб. Ч.Задаю
Паде дощ	оброб. М.Кречка
На високій горі	оброб. Р.Соболевського
В зеленім гаю	оброб. М.Колесси
Пониже залужа	оброб. Р.Долчука
В темну нічку у бочи	оброб. П.Чоловського
Ой на горі дубина	оброб. Р.Долчука
В глибокій долині	оброб. Р.Долчука
У зеленім гаю	оброб. Р.Долчука
Дармо ви мя, мамко	оброб. Ю.Сливинського
На долині красна лучка	оброб. І.Майчика
В гаю зелененьким	оброб. Ф.Колесси
Мала я фраїра	оброб. Т.Хахая
Ой на горі пень дуплавий	оброб. М.Кречка
Боже мій миленький	оброб. Я.Баранецького
Ой ти, дівчино, доброго роду	оброб. В.Таловирі
Шкода, Боже, леса зеленого	оброб. П.Чоловського
На вулиці скрипка грає	оброб. Д.Котка
Порізала пальчик	оброб. О.Бондаренка
Ой на плаю	оброб. М.Кречка
Червена ружа трояка	оброб. М.Кречка
Сидит сокіл на високій вербині	оброб. Ф.Туряннина
А на што мі намисто	оброб. М.Колесси
Юж ся вразам	оброб. Я.Баранецького
Лісом, лісом	оброб. О.Худобіна
Ей, крочком, коні	оброб. О.Худобіна
Я лелію, поливаю	оброб. М.Кречка

Пісні для чоловічого складу

Україна-мати	муз. М.Цуприка
Як я ишов	оброб. М.Цуприка
Вино, вино червоненьке	оброб. М.Цуприка
Пішов Іван в полонину косити	оброб. Ф.Туряннина
Мила моя, повідж правду	оброб. Ф.Туряннина

Колядки (календарно-обрядові)

Пасли пастирі воли	оброб. Й.Волинського
Був святий вечер	пер. за В.Барвінським, П.Чоловського
Різдво-коляда	сл. Б.-І.Антонича, муз. В.Жданкіна,
Коли ясна зізда	оброб. Б.Генгала
До нянька	оброб. М.Колесси
В глибокій долині	оброб. Ф.Колесси
Тріє царі, де ідете	оброб. С.Чуєнка
Повіджте мі, пастушкове	оброб. М.Колесси
Многая літа	оброб. Ю.Антківа
Нині Рождество	лемківська оброб. М.Колесси

Щедрівки

Павочка ходить	оброб. А.Авдієвського
Вечорниці-зоряниці	сл. О.Сома
Небо ясні зірки вкрили	народна
Нині Рождество	оброб. М.Колесси
Пришли зме ту щедра це	оброб. А.Гнатишина
Ой у садочку павочка ходить	оброб. Ф.Колесси

Духовні твори

Отче наш	муз. М.Леонтовича
Богородице Діво	муз. І.Яциневича
Ісуса в святих тайнах	муз. М.Федоріва
Нехай повні будуть уста наші	муз. М.Леонтовича
Через поле широкее	оброб. Д.Котка

Вокальні твори сучасних поетів і композиторів

Виросла мі ружа на камені	сл. і муз. І.Майчика
Сяніцькі дзвони	сл. В.Хомика, муз. М.Волинського
Рідне Надсяння	сл. В.Хомика, муз. М.Волинського
Лемківська зоря	сл. С.Дасевича, муз. М.Петрика
Моя Лемковино	аранж. Р.Долчука
Родимий краю	сл. С.Мидловського, муз. В.Матюка, оброб. А.Кос-Анатольського
Гімн України	сл. П.Чубинського, муз. М.Вербицького

Вокальні твори на слова Т.Г.Шевченка

Реве та стогне Дніпр широкий	муз. Д.Крижанівського, оброб. А.Авдієвського
Думи мої, думи	мелодія нар., сл. Т.Шевченка, оброб. А.Авдієвського
Заповіт	муз. Г. Гладкого, оброб. Л.Ревуцького

В статтє анализується исторический путь становлення и творческой деятельности лемковской хоровой капеллы "Бескид" (Ивано-Франковск). Определено основные положения формирования исполнительской политики коллектива на протяжении всего его функционирования. Автор отмечает роль концертной деятельности, исследует жанровые разнообразия репертуара хоровой капеллы в сохранении традиций лемковской песенной культуры в современный период.

Ключевые слова: лемки, хоровое искусство, народная песня.

The main aim of this article is to show the process of becoming and the art achievements of the choir "Beskyd" in the historic development. The role of the choir in the lemky's song culture traditions guardings is defined. The catalogue of choire repertoire in different genres (different folk songs, Christmas songs, clerical original compositions, vocal compositions of the modern composers, based on Shevchenko's poems compositions) is given.

Key words: lemky, choral art, folk song.

УДК 786.8: 780.4

Владислав Князєв

РОЗВИТОК ЖАНРУ ОБРОБКИ НАРОДНОЇ ПІСНІ У БАЯННО-АКОРДЕОННІЙ ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст.

У статті, на основі аналізу композиторської творчості провідних вітчизняних композиторів, що пишуть для баяна, аналізується розвиток жанру обробки народної пісні з точки зору показу оригінальної специфіки баянного виконавства. Розглядається процес трансформації обробки народної пісні в жанр оригінального баянного репертуару.

Ключові слова: обробка народної пісні, композиторська творчість, оригінальний репертуар, інтерпретація, специфічні виконавсько-технічні прийоми.

На ранніх етапах становлення гармоніки особливою увагою виконавців і симпатією публіки користувались обробки фольклорних та популярних пісень, танців. На перших етапах становлення (20–40 рр.) домінувала фольклорно-аматорська форма побутування, що не вимагала ґрунтовної професійної підготовки. Баяністи ще не могли продемонструвати своєрідні прийоми гри, специфічні виконавські якості інструмента. У репертуарі цього періоду фактично відсутні драматично-конфліктні колізії, що суттєво звужувало яскраві вияви інтерпретаторської думки.

Здебільшого авторами були самі виконавці – гармоністи й виконання мало імпрізаційний характер, проте з'являються і перші концертні обробки, зроблені П.Невським, В.Зарновим, В.Рожковим. Однак сьогодні ці твори становлять швидше історичну, аніж художню цінність.